

1. Shrnutí

- Na konci roku 2016 žilo v Česku 10,579 mil. obyvatel, meziročně o 25 tis. více. Pokračoval tak více než dekádu trvající trend růstu populace. Přírůstek byl tradičně tažen kladným migračním saldem. Pětinou se však o něj zasloužila i kladná bilance přirozené měny, jež byla nejvyšší za posledních šest let. S tím korespondoval i mírný růst úhrnné plodnosti. Průměrný věk matek při narození dítěte činil rovných 30 let, jeho růst se poprvé po roce 1991 zastavil. Počet uzavřených sňatků rostl již třetí rok v řadě a byl nejvyšší za posledních osm let. Po jednorázovém loňském výkyvu se střední délka života opět navrátila na růstovou trajektorii. V roce 2016 činila u mužů 76,2 let, u žen 82,1 let. Pokračoval proces demografického stárnutí. Lidé starší 64 let tvořili na konci roku 2016 již 18,8 % obyvatel ČR. Jejich podíl se od roku 2010 navyšoval průměrně o 0,5 p.b. ročně. Růst počtu cizinců v ČR v roce 2016 zrychlil a atakoval půlmilionovou hranici.
- Pokračující pevně ukotvený růst české ekonomiky se pozitivně odrážel na trhu práce. Růst zaměstnanosti se podobně jako v roce 2015 blížil 1,5 %. Poprvé od roku 2011 k němu přispěly i vyšší počty sebezaměstnaných, např. i ve stavebnictví. Nová místa vytvářel nejen zpracovatelský průmysl, ale stále ve větší míře i služby – zejména informační a komunikační činnosti či profesní, vědecké a technické činnosti. Přetrvávala i poptávka po agenturních pracovnících. Česko drželo primát mezi státy EU v míře zaměstnanosti mužů, podobně jako v celkové míře nezaměstnanosti. Ta se během roku 2016 intenzivněji snižovala u žen – na konci roku dosáhla nejnižší úrovně (4,3 %) od vzniku ČR. Ve větší míře se dařilo vtáhnout na trh práce osoby, které byly bez zaměstnání déle než rok a po delší době také nezaměstnané se základním vzděláním. Průměrné mzdy rostly v roce 2016 (o 3,7 %) nejvyšším tempem za posledních osm let. Zejména průmyslové podniky hledaly nové pracovníky se stále většími obtížemi. V odvětvích s dominací státu byl svižnější růst platů kompenzován minimálním pohybem v zaměstnanosti. Celkové mzdové diference se snížily již druhým rokem v řadě, zčásti vlivem opakovaného růstu minimální mzdy.
- Cenový vývoj v roce 2016 byl charakterizován doznívajícím poklesem cen ropy na přelomu let 2015 a 2016, který se promítal do meziročního tempa růstu cen dopravy i do cen průmyslových výrobců. Druhým výrazným protiinflačním faktorem byl pokles cen potravin trvající od roku 2015. Stagnace spotřebitelských cen byla v ostrém kontrastu s vývojem cen nemovitostí. Nabídkové i realizované ceny bytů rostly dvouciferným tempem a jejich růst během roku zrychloval. Nízká míra inflace cen spotřebitelů byla přítomna v celé EU, kde ceny během roku 2016 vzrostly o 0,3 %. Již na konci roku se však vývoj obrátil a téměř všechny sledované ceny v ekonomice začaly růst (případně se jejich pokles zastavil).
- Bilance zahraničního obchodu byla jednou z klíčových položek, které pozitivně ovlivnily růst HDP. V roce 2016 dosáhl přebytek bilance zahraničního obchodu 167,0 mld. korun, nejvíce v historii. Během posledních let rostl význam motorových vozidel, jejichž vývoz v roce 2016 dosáhl 27,8 % celkové hodnoty exportovaného zboží. Teritoriální struktura exportu zůstává stabilní. Více než 80 % exportu mířilo do EU. Klíčovou destinací bylo Německo, kam zamířila třetina českého vývozu. Tato vazba na Německo je společná většině států EU, v Česku je však nejsilnější. Struktura dovozů odrážela nutnost importu surovin (ropa, zemní plyn, základní kovy). I proto má Česko dlouhodobý deficit bilance zahraničního obchodu se zeměmi mimo EU.
- Investiční aktivita v Česku zčásti odrážela nepravdivost vzniklou dočerpáváním evropských fondů z programového období 2007 – 2013. Hlavním projevem byl velmi silný nárůst tvorby hrubého fixního kapitálu v sektoru vládních institucí v letech 2014–2015 a jeho následný propad v roce 2016. Celkový propad tlumila rostoucí investiční aktivita nefinančních podniků a domácností, která vyplývala ze sílící ekonomiky a zvyšujících se příjmů. Vliv evropských fondů na investiční aktivitu dokresloval vývoj investic do ostatních budov a staveb, které zahrnují infrastrukturní projekty financované ze strukturálních fondů. Ty výrazně vzrostly v roce 2015 a loni se jejich propad promítl i do neuspokojivé situace ve stavebnictví. Již třetím rokem přibývalo investic do obydli, hlavní investiční oblasti sektoru domácností. Situace na trhu s nemovitostmi se tak kvůli vysoké poptávce a rostoucím cenám dostala do pozornosti regulátorů.
- Dynamika čerpání evropských fondů se promítla i do financování vědy a výzkumu. Od roku 2010 výrazně sílil příliv veřejných prostředků ze zahraničí, které využívaly pro financování svého výzkumu především vysoké školy. Dotační podpora stimulovala především investiční výdaje. Přibývaly i výdaje podnikatelského sektoru na výzkum a vývoj a high tech firmy v roce 2015 vytvořily 7,6 % přidané hodnoty celého podnikatelského sektoru (početně tvořily 3,6 % firem).
- V zemědělství se dařilo především rostlinné produkci. Pomáhala jí velmi dobrá úroda obilovin (zejména pšenice) a technických plodin. Výkyvy počasí naopak poznamenaly ovocnářství (zejména sklizně meruněk a broskví). Výkony váhově méně významné živočišné výroby stagnovaly. Výroba mléka byla meziročně vyšší již po šesté v řadě, výkupní ceny mléka se během roku dostaly na osmileté minimum. Těžba dřeva

v ČR byla nejvyšší po r. 2007 a rostla již čtvrtým rokem v řadě. V letech 2015 i 2016 ji stimuloval hlavně vysoký objem nahodilé těžby. Zaměstnanost byla v celém odvětví stabilizovaná, produktivita práce nadále rychle rostla.

- Meziroční růst přidané hodnoty v průmyslu zrychlil v roce 2016 na 5,0 %, byl třikrát vyšší než v EU i v klíčové exportní destinaci – Německu. Silná tuzemská i zahraniční poptávka vedly k překonání dalšího rekordu fyzického množství vyrobených automobilů. Dařilo se i kovovýrobě či produkci počítačů, elektronických a optických přístrojů. Pokračoval dlouhodobý útlum těžby a dobývání. Výkony chemického průmyslu i energetiky byly po většinu roku 2016 poznamenány neplánovanými výpadky výrobních zařízení.
- Stavebnictví bylo v roce 2016 negativně ovlivněno prudkým poklesem veřejných investic vlivem pomalého náběhu čerpání prostředků z rozpočtu EU na startu nového programového období. To se promítlo v negativním saldu důvěry podnikatelů ve stavebnictví. HPH sice o 2,4 % meziročně poklesla, úroveň roku 2014 však převyšovala. Opravy a údržba se poprvé od roku 2003 staly váhově nejsilnější složkou stavebních prací, když vystřídaly dlouhodobě dominantní práce v oblasti inženýrských staveb.
- V dopravě a skladování HPH proti roku 2015 stagnovala. Dobré výsledky průmyslu měly kladný dopad i na skladování (+3,9 %), samotná doprava však na silný růst z roku 2015 nenavázala. Rostly přepravní výkony v osobní i nákladní železniční dopravě, naopak ve váhově dominantní silniční nákladní přepravě výkony (v tkm) o sedminu poklesly. Cestujících ve veřejné autobusové dopravě o 5 % ubylo,
- Pokračovalo naopak oživení letecké dopravy. Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2016 vzrostl o 6,9 %, vyšším tempem rostla četnost individuálně ubytovaných osob. Po téměř 2,5 letech se zastavil prudký propad počtu příjezdu hostů z Ruska. Výrazná regionální nerovnost v ubytování zahraniční klientely pokračovala. Podíl Prahy na přenocování nerezidentů v ČR dosáhl rekordních 62 %. Rozvoj příjezdového cestovního ruchu společně s rostoucími disponibilními příjmy rezidentských domácností pozitivně ovlivnily i výkony v pohostinství a stravování.
- V obchodu po silných letech 2014 (+8,6 %) i 2015 (10,3 %) HPH v následujícím roce fakticky stagnovala. Silný růst však přetrvával v obchodu s motorovými vozidly (+9,2 %). Z podnikových statistik plynulo, že maloobchodní tržby rostly mírně slabším tempem než v roce 2015 (+6,4 %). I tak byl jejich růst (5,2 %) druhý nejvyšší po roce 2007 a řadil se k nejvyšším (7. místo) v porovnání se státy EU.
- Mírný růst celkových výdajů na zdravotní péči v roce 2015 pokračoval. Podle aktuálních údajů tak do této oblasti směřovalo 358 mld. korun. Za meziročním růstem (+1,2 %) stály především vyšší výdaje domácností (o 2,9 mld. korun). K jejich navýšení došlo navzdory zrušení většiny regulačních poplatků (od 1. ledna 2015). Podíl veřejných zdrojů na celkovém financování zdravotní péče se blížil 84 % a řadil tak Česko na čelní pozice (s nevelkým odstupem za Německem a Dánskem) mezi všemi státy EU.
- V roce 2016 vzrostl hrubý provozní přebytek finančních institucí na 107,5 mld. korun a jejich ziskovost dosáhla 61,5 %. Pozitivní výsledky lze spojit s vyšší aktivitou domácností i podniků související s příznivými ekonomickými výsledky i výhodnými úvěrovými podmínkami. Dynamika ve finančním sektoru však v posledních dvou letech nedosáhla úrovně konjunkturních let.
- Sektor vládních institucí poprvé od 1. poloviny 90. let dosáhl přebytku svého hospodaření (ten dosáhl 27,6 mld. korun, tedy 0,6 % HDP). Přebytek byl výsledkem snížení výdajů (především na tvorbu hrubého kapitálu) a zvýšení příjmů, spojeného s úspěšným ekonomickým vývojem. Celkový dluh v roce 2016 dosáhl 1 754,9 mld. korun (37,2 % HDP) a meziročně se snížil. Struktura zadlužení se v průběhu let posunula ve prospěch dluhopisů s dlouhodobou splatností, které v roce 2016 ještě tvořily 90,5 % dluhu, a meziročně jich přibývalo o 24,2 mld. (za současného propadu objemu krátkodobých dluhopisů z 84,3 mld. na 4,5 mld.) Snaha využít nízké úroky na českých státních dluhopisech byla jedním z důvodů těchto změn.
- Příjmy domácností (hrubý disponibilní důchod) kopírovaly celkový vývoj ekonomiky a rostly. HDD v roce 2016 reálně vzrostl o 2,8 %. Klíčovým příjmem domácností jsou vyplacené mzdy a platy, které se reálně zvýšily o 5,4 % (nominálně o 6,0 %). Poměrně malý rozdíl mezi nominálními a reálnými příjmy byl způsoben mírným růstem spotřebitelských cen, ke konci roku 2016 se tak prohluboval. Navzdory zvýšení počtu sebezaměstnaných se zmírnil meziroční růst hrubých smíšených důchodů (příjmů podnikajících osob v sektoru domácností). Nízké úrokové sazby poměrně logicky vyústily ve snížení přijatých důchodů z vlastnictví. Výdaje domácností odrážely pozitivní očekávání vývoje ekonomiky a reálně vzrostly o 3,6 %. Příznivé ekonomické podmínky stimulovaly výdaje na dlouhodobou spotřebu, která vzrostla o 10,4 %. Silný růst zaznamenaly výdaje na odívání a obuv a výdaje na dopravu (výdaje na pořízení osobních dopravních prostředků vzrostly o 15,7 %). Po letech stagnace domácnosti více utrácely za rekreaci, kulturu a sport. Dokladem jsou i statistiky návštěvnosti kulturních zařízení a památek, které dosahovaly rekordních hodnot.